

ПЕТИНА

Олександра Миколаївна
sasha17925@mail.ruаспірант, Центрально-
український національний
технічний університет

УДК 336.73(477):330.341.1

КРЕДИТУВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОТРЕБ МОЛОДІ ЯК ЗАСІБ
СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУLENDING OF SOCIAL NEEDS OF YOUTH AS A MEANS OF
PROMOTING THE DEVELOPMENT INNOVATION POTENTIAL

Стаття присвячена дослідженню питань соціального кредитування талановитої молоді. Автором запропоновано комплексну програму кредитування у розрізі основних потреб молоді. Розроблено ряд пропозицій для підвищення рівня розвитку молодіжного інноваційного потенціалу.

Статья посвящена исследованию вопросов социального кредитования талантливой молодежи. Автором предложена комплексная программа кредитования в разрезе основных потребностей молодежи. Разработан ряд предложений для повышения уровня развития молодежного инновационного потенциала.

The article considers the issues of social lending talented youth. The author is offered of the comprehensive program of lending in the context of the basic needs of youth. Designed a number of incentive measures to development of youth innovation potential.

Ключові слова: кредитування, молодь, соціальні потреби, інноваційний потенціал

Ключевые слова: кредитование, молодёжь, социальные нужды, инновационный потенциал

Keywords: lending, youth, social needs, innovation potential

ВСТУП

Молодь безперечно є рушійною силою соціально-економічного прогресу, запорукою розвитку суспільства, передачі духовно-матеріальних цінностей від покоління до покоління. Важливість і постійну актуальність вивчення молоді як соціально-демографічної групи з її проблемами, потребами, бажаннями самореалізації, самоствердження та економічної самостійності важко переоцінити. Крім того, молодь виступає носієм інноваційного потенціалу. Від здатності молоді активно проявляти творчу силу значною мірою залежить економічне зростання країни. Розвинені держави на практиці показали, що інвестиції в молодь є передумовою конкурентоспроможної економіки. Однак тільки здорові, освічені, високоморальні, матеріально забезпечені, щасливі молоді громадяни здатні принести максимальну користь державі та суспільству, тому на останніх покладається велика відповідальність за створення гідних стартових умов для молоді та її подальшого розвитку.

Різноманітні проблеми молоді на рівні освіти, виховання, працевлаштування, соціального становлення, участі у суспільному житті перебувають у центрі уваги багатьох науковців. Так, у своїх працях аспектам соціального становлення і розвитку молоді приділяли увагу такі вчені, як: М.О. Мельник, О.Т. Смух, І.М. Гузенко, М.Ф. Головатий, В.А. Ребкал, В.В. Терличка, М.П. Перепелиця, В.С. Баглик, М.В. Канавець та інші. Аналіз проблем

соціалізації сучасної молоді представлений у працях О.О. Яременко, О.М. Балакіревої, М.П. Лукашевича, А.К. Ташенко, Н.М. Юрій та інших. У наукових працях Д.П. Богині, М.В. Семикіної, В.В. Онікієнка, О.А. Грیشної, Е. М. Лібанової, М.І. Долішнього висвітлено основні проблеми молодіжного сегменту ринку праці. Н.С. Красножон, Ю.О. Гвоздович та О.В. Чуб досліджують інноваційний потенціал молоді. Відзначаючи практичну необхідність одержаних наукових результатів вище згаданих авторів, потрібно відмітити недостатню кількість комплексних досліджень у сфері розвитку інноваційного потенціалу молоді з погляду мотивації та соціальної підтримки талановитої молоді, що свідчить про актуальність теми обраного дослідження.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні потреб молоді, впливу кредитування молоді на розвиток її інноваційного потенціалу та розробці ефективних напрямів кредитування соціальних потреб молоді, спрямованих на розвиток інноваційного потенціалу.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологічною та інформаційною базою наукового дослідження є наукові праці вітчизняних вчених, матеріали періодичних видань, дані Державної служби статистики, результати соціологічних досліджень Міністерства молоді та спорту України, ресурси Internet.

Автором використано такі методи дослідження, як: логічний, системний, економіко-статистичний, графічний, метод аналізу та синтезу.

РЕЗУЛЬТАТИ

Прийнята 28 червня 1996 р. Конституція України проголосила нашу державу соціальною. Це, перш за все, означає наявність державного пріоритету щодо забезпечення соціальних та економічних прав громадян. Однак існуюча економічна ситуація в Україні, незбалансованість і нерозвиненість діючої системи соціального захисту та соціального забезпечення не дозволяють перетворити цю декларацію на реальність [1, с. 6]. Безумовно, що молодь як соціальна група, завжди була однією з самих незахищених категорій населення. Відповідно, українській молоді з її наявним інноваційним потенціалом, сьогодні вкрай необхідні підтримка й надання соціальних гарантій.

Відповідно до Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», до молоді відносяться громадяни України віком від 14 до 35 років. Цим Законом визначаються загальні засади створення організаційних, соціально-економічних, політико-правових умов соціального становлення та розвитку молоді, основні напрями реалізації державної молодіжної політики в Україні [2]. Проте, ні даний документ, ні базові законодавчі акти державної молодіжної політики не дають визначення поняттю «обдарована молодь», що говорить про недостатню кількість теоретичних та методологічних напрацювань стосовно цієї категорії молоді. Суттєвим недоліком також є недостатня увага до питань створення умов для реалізації здібностей талановитої молоді. Оскільки, основна увага приділяється проблемі пошуку і розвитку здібностей, однак бракує розуміння необхідності розширення можливостей молоді знайти втілення її ідей, розробок, інновацій, тобто можливостей реалізуватися у науці, творчості, виробництві. У першу чергу, це стосується забезпечення відповідним робочим місцем, підтримки у здійсненні наукових пошуків, продовженні, стажування та ін.

Провідні фахівці Інституту демографії та соціальних досліджень ім. М. В. Птухи переконані, що існує тісний зв'язок між станом суспільства, перспективами його розвитку та ставленням соціуму до своїх молодих поколінь, їх стартовими можливостями. Становище молоді, її якісні характеристики, ціннісні орієнтації та життєві плани – це те дзеркало, в якому будь-яке суспільство може побачити своє майбутнє. Молодь є специфічною соціально-демографічною спільнотою, суттєві характеристики і риси якої знаходяться, на відміну від представників старших поколінь, у процесі становлення [3, с. 237]. Чисельність молодих людей віком 15–34 роки у нашій країні становить понад 15,7 млн. осіб, що складає близько 36,7% всього населення країни [4, с. 7, 26–27]. Тому, молодь дійсно є тією категорією населення, від якої безпосередньо залежить майбутній розвиток нашої країни. Проте, на сьогоднішній день існує ряд проблем, що мають

вплив на важливі аспекти життєдіяльності молодого покоління.

Переважає більшість проблем молоді – це складові загальних потреб нашого суспільства. Повсякчас актуальними і невирішеними лишаються питання доступної і якісної освіти, безробіття, неможливість започаткування власної справи, придбання житла, недоступні банківські кредити. Крім того, доволі часто молоді відводиться другорядне місце у сфері праці, що посилює її матеріальну та психологічну залежність від старшого покоління.

Із соціологічного дослідження «Молодь України-2015» [5], яке було представлено на Всеукраїнському форумі «Інновації та реформи молодіжної політики» можна побачити, що пріоритетними сферами, які потребують уваги з боку держави, на думку опитаної молоді, є зайнятість молоді, забезпечення її житлом, підтримка талановитої молоді, популяризація здорового та безпечного способу життя.

Все вищесказане підтверджують і результати соціологічного опитування молодіжних контингентів [6], проведеного Центром незалежних соціологічних досліджень «ОМЕГА» на замовлення Міністерства молоді та спорту України у 2016 р. Так, оцінюючи свої цінності у найближчі три роки, молодь віддає переваги майже тим самим життєвим цінностям, однак здоров'я (55,8%), матеріальне становище, гроші (53,8%) та досягнення поставленої мети (44,3%) мають домінативну цінність. Окрім цього, молодь вважає найважливішим для себе у найближчі три роки підвищити кваліфікацію/отримати перекваліфікацію, приділити увагу релігійному або духовного розвитку, громадській активності, захисту національних інтересів України, а також зробити щось значуще для свого народу, волі та єдності українського суспільства, майбутнього країни (рис. 1).

Оцінюючи своє матеріальне становище, 49% молоді зазначили, що в цілому на життя їм вистачає, але придбання речей тривалого вжитку (таких як меблі, холодильник, телевизор) уже викликає труднощі (рис. 2).

Та молодь, яка не задоволена своїм теперішнім матеріальним становищем (72,3%), вважає, що для його поліпшення необхідно, в першу чергу, вимагати від уряду підвищення зарплати, зниження цін, зниження податків (60,7%), в другу чергу – змінити роботу на більш оплачувану (34,3%), в третю чергу – поїхати з країни (17,4%) [6, с. 46].

Відповідно до цього, держава та суспільство мають забезпечити випереджальну та інноваційну участь у державотворчих процесах, забезпечити духовні і культурні потреби молоді, рівні можливості для розкриття творчого, професійного, інтелектуального потенціалу молоді, набуття молоддю соціального досвіду, формування вміння жити в громадянському суспільстві, підтримку сімей, конкурентноздатність на ринку праці, якісну освіту, формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій, патріотизму, національної і громадської свідомості серед молоді, яка б могла забезпечити безперервність розвитку держави Україна, базуючись на державних і

національних цінностях. Необхідно нарешті розпочати розглядати молодь як активну суспільну силу і стратегічний ресурс розвитку країни. Це в сучасних умовах вимагає виділення молодіжної політики як одного з основних загальнонаціональних пріоритетів. Необхідно чітко фіксувати: існує дві зони молодіжної політики, які є для нас пріоритетними. Це робота із двома протилежними групами – талановитою й важкою молоддю [7].

Діяльність держави в сфері соціального становлення та розвитку молоді полягає у: всебічному сприянні задоволенню молодими громадянами своїх потреб; створенні умов для саморозвитку, самореалізації особистості, досягнення нею самостійності; сприянні інтеграції молоді в життєдіяльність суспільства як системи [8, с. 218].

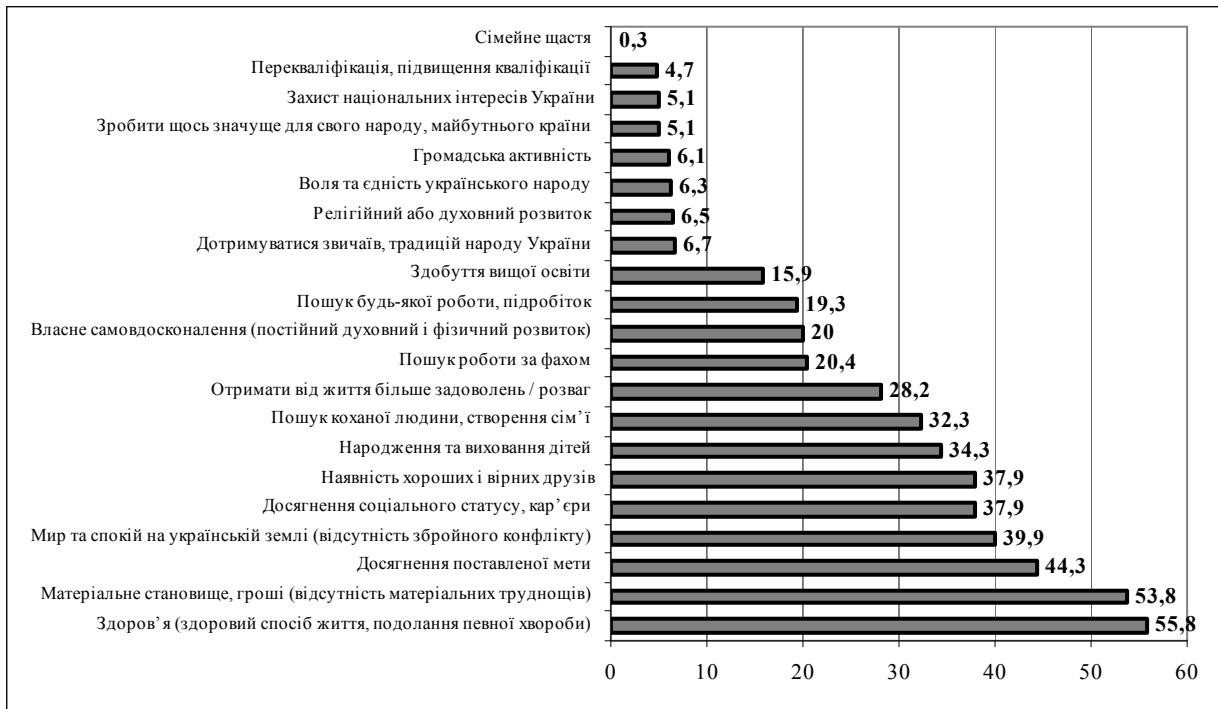

Рис. 1. Розподіл відповідей на питання «Що з переліченого нижче є для Вас найважливішим зараз?» (серед усіх респондентів, N=1200), % [6, с. 8]

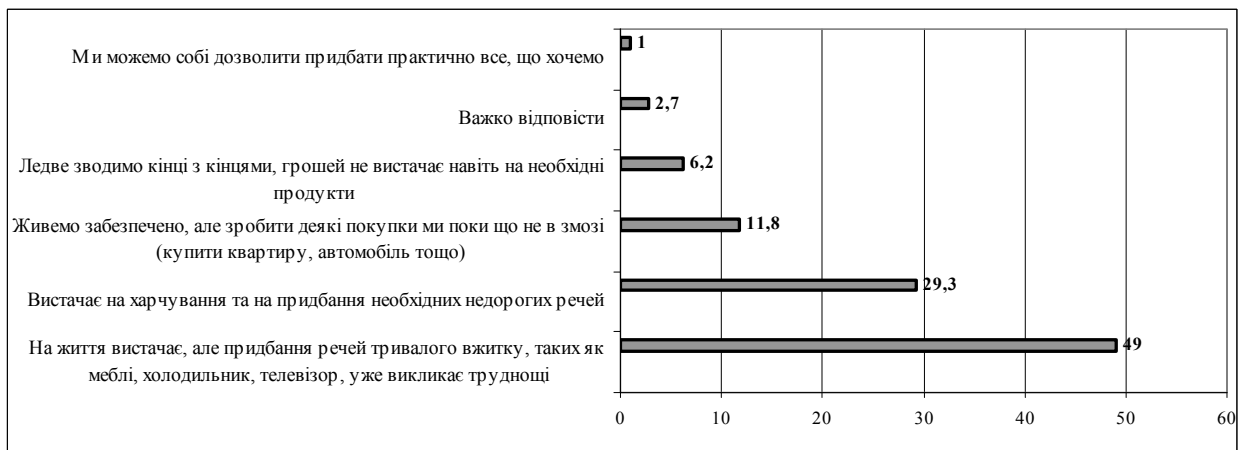

Рис. 2. Розподіл відповідей на запитання «Яке в цілому матеріальне становище Вашої сім'ї?» (серед усіх респондентів, N=1200), % [6, с. 45]

Слід мати на увазі, що молодь суттєво відрізняється своїми ціннісними орієнтаціями від інших категорій населення, у неї є специфічні соціально-економічні проблеми та потреби, які є вирішальними при виборі напряму навчання, розвитку і трудової діяльності. В першу чергу,

головна проблема – відсутність стартових можливостей для становлення стійкої позиції в житті. В силу цього, молода людина, на нашу думку, буде належати до інструментально мотивованої особистості, для якої важливим є грошовий еквівалент заробітку та інші матеріалізовані

еквіваленти благ: житло, земельна ділянка, автомобіль тощо. Такий працівник здатен працювати з високою віддачею на будь-якій роботі, якщо його праця справедливо й високо оплачується [9, с. 49].

Враховуючи все вищезгадане, вбачаємо стимулом для розвитку інноваційного потенціалу молоді у наданні соціальних кредитів. Оскільки, завдяки кредитуванню населення задовольняється потреба у промислових товарах, предметах побутового призначення, послугах, покращуються житлові умови, зростає ефективність проведення демографічної політики [10, с. 93]. Оскільки переконані, що важливим фактором формування та

розвитку інноваційного потенціалу є сприятливий вплив соціального середовища, в якому проживає молода людина.

В широкому розумінні, соціальний кредит являє собою допомогу людям, які через невеликий рівень доходів не можуть отримати кредит на звичайних умовах. Соціальний кредит може бути направлений також і на здобуття вищої або середньої спеціальної освіти, медичну або професійну реабілітацію, відкриття власної справи. Відповідно до цього, напрямки та пропозиції щодо кредитування молоді представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Пропозиції по задоволенню потреб молоді як носія інноваційного потенціалу за рахунок використання комплексної програми кредитування за напрямками [розробка автора]

Напрямок кредитування	Зміст пропозицій
Рівень життя та матеріальне забезпечення	1) Сприяти реалізації ст. 9 ЗУ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», у якій йдеться про підвищення рівня життя молоді, зокрема, за рахунок різного роду соціальних виплат. 2) Надавати стипендії, гранти та премії для обдарованої молоді, які є одним із основних напрямів державного заохочення та стимулювання здібної молоді.
Житло	1) Сприяти реалізації ст. 10 ЗУ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», де зазначено порядок погашення кредитів на житло. 2) Доцільно внести зміни до Статуту Державної спеціалізованої фінансової установи «Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву» щодо порядку оформлення черги на молодіжні іпотечні кредити у напрямку збільшення ваги таким кандидатам на отримання позики, як «науковий співробітник», «кандидат наук», «доктор наук» і т.п. 3) Відновити механізми державної підтримки для будівництва житла (30/70), оскільки у 2015 р. фінансування укладання нових договорів не передбачено Державним бюджетом України. 4) Встановити відповідність цін на житло до рівня купівельної спроможності молоді. 5) Відновити програму здешевлення вартості іпотечних кредитів для забезпечення доступним житлом громадян, які потребують поліпшення житлових умов, фінансування якої з 2015 р. не передбачено Державним бюджетом.
Освіта, культурний розвиток	1) Сприяти реалізації ст. 11 ЗУ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» щодо надання можливості отримання молодими громадянами України пільгових довгострокових кредитів на здобуття освіти у вищих навчальних закладах за різними формами навчання, незалежно від форм власності за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів. 2) Разом з державним пільговим кредитуванням в Україні повинно активно функціонувати банківське кредитування освіти комерційними банками. 3) Частково фінансувати стажування у кращих вітчизняних і закордонних навчальних та наукових закладах.
Здоров'я	1) Запровадити обов'язкове соціальне медичне страхування. 2) Відновити медичне обслуговування за рахунок бюджету.
Самозайнятість, молодіжне підприємництво	1) Сприяти реалізації ст. 8 ЗУ «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні», яким передбачено, що держава підтримує і сприяє розвитку підприємницької ініціативи та діяльності молоді. 2) Створити систему фінансування молодих підприємців-початківців, що займаються інноваційною діяльністю. 3) Утворити молодіжний фонд підтримки підприємництва.

За нашим переконанням, реалізація наведених пропозицій дозволить:

- поліпшити економічне становище, соціально-побутові й житлові умови молоді і молодих родин;
- зміцнити інститут молоді родини;
- підвищити духовно-моральний, інтелектуальний і творчий потенціал молодих громадян;
- удосконалити систему соціальної підтримки й правового захисту молоді;
- підвищити рівень ділової й підприємницької активності молоді;
- підвищити рівень поінформованості молодих громадян про їх права й обов'язки щодо можливостей реалізації своїх прав на охорону здоров'я, збори, соціальне обслуговування, професійну орієнтацію, працевлаштування, відпочинок.

Узагальнюючи викладене, можна стверджувати, що соціальні проблеми молоді проявляються надзвичайно гостро, і на їх вирішення мають перш за все сконцентруватися зусилля державної та регіональної молодіжної політики, оскільки потребують абсолютно конкретних і адекватних до ситуації підходів у їхньому вирішенні. Крім того, незважаючи на різноманітні потреби молоді, у наш час значно розширилися можливості для власного вибору життєвого шляху, стилю життя, системи ідеалів і цінностей. Одночасно зростає індивідуальна відповідальність за власний вибір, потреба в самопізнанні та самоутвердженні.

ВИСНОВКИ

Отже, сформулюємо такі основні висновки та рекомендації. По-перше, важливо створювати умови для самореалізації молоді і включення молоді в процеси розвитку України як на державному, так і на регіональному рівнях. Сутність таких умов має полягати у забезпеченні правової й соціальної захищеності молоді, наданні молодому громадянину гарантованого державою мінімуму соціальних послуг з навчання, виховання, духовного і фізичного розвитку, охорони здоров'я, професійної підготовки й працевлаштування шляхом кредитування. По-друге, держава та суспільство мають забезпечити рівні можливості для розкриття творчого, професійного, інтелектуального потенціалу молоді, набуття молоддю соціального досвіду, формування вміння жити в громадянському суспільстві, підтримку сімей, конкурентноздатність на ринку праці, якісну освіту, формування загальнолюдських ціннісних орієнтацій,

патріотизму, національної і громадської свідомості серед молоді, яка б могла забезпечити безперервність соціально-економічного, інноваційного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Система соціального захисту та соціального забезпечення в Україні. Реальний стан та перспективи реформування. – К.: Центр громадської експертизи, 2009. – 104 с.
2. Закон України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2998-12>.
3. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / За ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.
4. Розподіл постійного населення України за статтю та віком: стат. збірник / Відп. за вип. М. Б. Тімоніна. – Київ: Державна служба статистики України, 2016. – 348 с.
5. Молодь України – 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.gfk.com/fileadmin/user_upload/dyna_content/UA / Molod_ Ukraine_2015_UA.pdf.
6. Результати репрезентативного соціологічного дослідження становища молоді «Цінності української молоді», 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dsmsu.gov.ua/media/2016/11/03/23/Zvit_doslidjennya_2016.pdf.
7. Молодь України як основа інноваційного розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.experts.in.ua/baza/analytic/index.php?ELEMENT_ID=41454.
8. Мельник М.О. Процес соціального становлення та розвитку молоді як об'єкт державної політики / М.О. Мельник // Ефективність державного управління. – 2013. – Вип. 35. – С. 212–219.
9. Petina O.M. Youth housing loans as a motivational tool for the development of innovative potential of youth / O.M. Petina // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. – Les Editions L'Originale, Paris, France. – 2016. – P. 48–55.
10. Стопчак А.Ю. Стан і перспективи соціального кредитування в Україні / А.Ю. Стопчак // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія : Економічні науки. – 2010. – № 4(2). – С. 93–97.